

No:
22

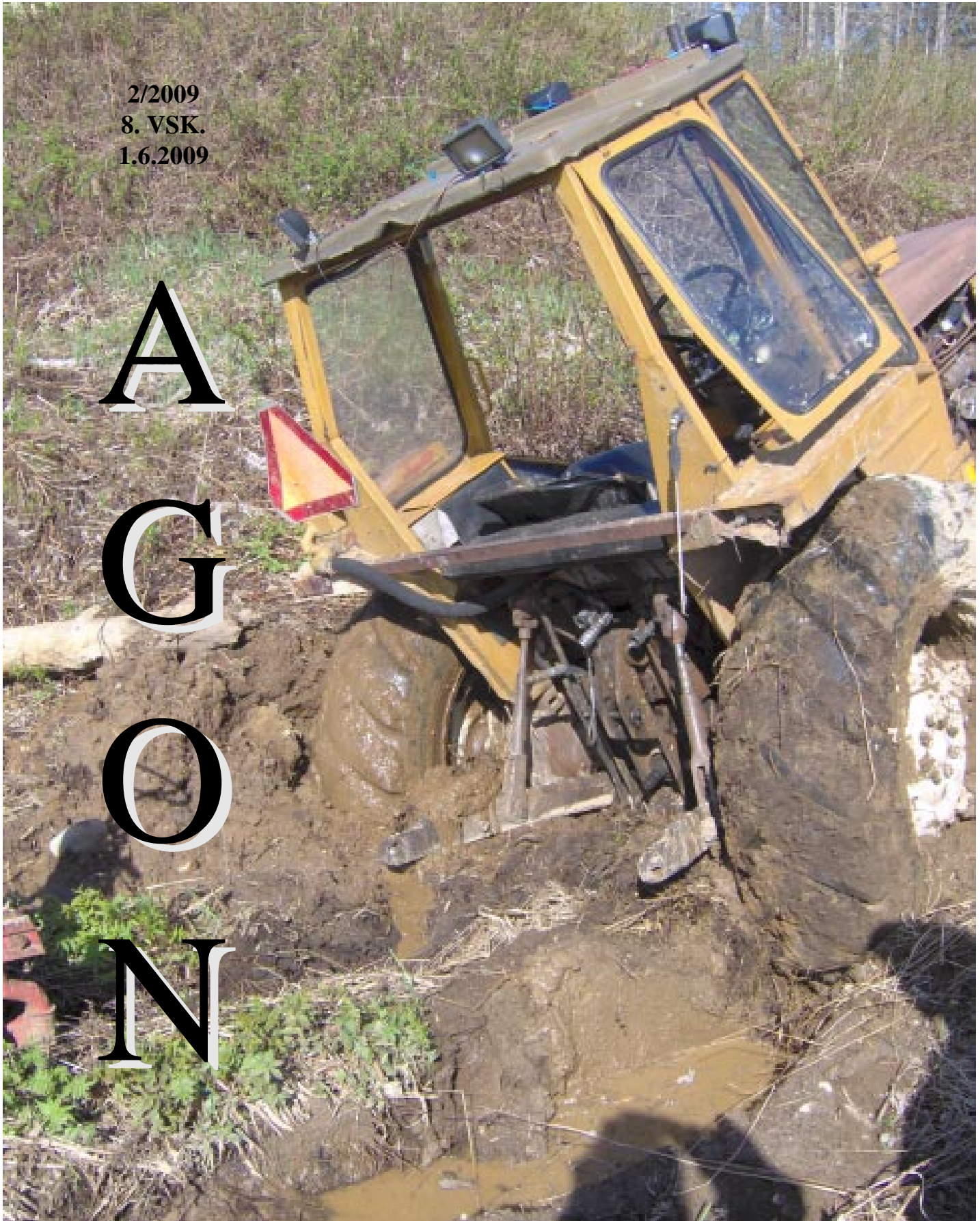
AGON
POHJOINEN FILOSOFIYHDISTYS RY
NORDLIGA FILOSOFISÄLLSKAPET RF
NORTHERN PHILOSOPHERS

2/2009
8. VSK.
1.6.2009

A
G
O
N

EXTRA PHILOSOPHIAM NULLA SALUS

Päätoimittaja
Niilo Nikkonen
Toimituksen osoite:
Kittiläntie 4690
97310 PATOKOSKI

AGON 22 toimituskunta:
Niilo Nikkonen
Sam Krause
Rainer Salosensaari
Taitto:

Niilo Nikkonen
Kuvat:
NN-arkisto, ellei toisin mainita
Kirjankannet kustantajilta

AGON numero 22
8. vuosikerta
Ilmestyy neljä kertaa vuodessa.
Kustantaja:
AGON Pohjoinen filosofi-
yhdistys ry.

Paino:
Lapin yliopistopaino
ROVANIEMI

AGON Pohjoinen filosofiyhdistys
Lapin yliopisto
PL 122
ROVANIEMI
Puheenjohtaja:
Sam Krause
skrause@ulapland.fi
Sihteeri/Rahastonhoitaja:
Rainer Salosensaari
rainer.salosensaari@ulapland.fi

AGON on saanut alkunsa
vuonna 2001 Lapin yliopistossa
filosofiaa opiskelleiden viisauden
rakastajien yhteenliittymänä.
AGONin tarkoitus on edistää
filosofian harrastusta pohjoisessa
ja saada filosofia tutkintoaineeksi
Lapin yliopistossa.

JÄSENMAKSUT 2009
Jäsenmaksu 15,- euroa
Opiskelijat, työttömät ja muut
vähävaraiset 10,- euroa
Kannatusjäsenyys 15,- euroa
Postitusmaksu 5,- euroa
Vuosikerta yhteisöille 30,- euroa

AGON Pohjoinen filosofiyhdistys
Pohjolan Osuuspankki (POP)
564050-23533
Ulkomailta maksettaessa:
F10756405020003533

Jäsenhakemuksen voi jättää pu-
heenjohtajalle sähköpostilla.
agon@ulapland.fi

Osoitteenmuutokset jäsenrekiste-
rin pitäjälle.

<http://www.ulapland.fi/agon>
<http://www.filosofiaperennis.org>
<http://www.filosofianopiskelijat.org>

PUHEENJOHTAJALTA

Sam Krause

Syytä juhlaan

Muutama viikko sitten kuultiin miellyttävä uutinen: Suomen kulttuurirahaston Lapin rahasto myönsi AGONille apurahan. Tämä oli toinen peräkkäinen kevät, kun yhdistyksemme sai vastaanottaa julkista rahoitusta. Vuosi sitten Rovaniemen kaupunki antoi tukea AGON-lehden kustannuksiin. Aikaisempien vuosien apuraha-anomukset, joita hartaasti hiottiin ja viimeisteltiin, eivät tuottaneet tulosta. Ilmeisesti yhdistyksestämme on nyt tullut vakavasti otettava toimija pohjoisen Suomen kulttuurielämässä.

Kulttuurirahaston antama tuki on suunnattu ensi syyskuun 19. päiväksi suunniteltuun Toivo Salosen 60-vuotisjuhlasymposiumiin, jonka järjestävät yhteistyössä Lapin yliopisto ja AGON. Symposiumista tulee varmasti mieleenpainuva filosofian harjoittajien ja harrastajien tapaaminen, ja se kannattaakin merkitä jo kalenteriin. Tilaisuuden yhteydessä julkistetaan myös Toivon juhla-
kirja. Aloitteentekijänä ja primus motorina merkittävälle tapahtumalle on ollut Seppo I Sotasaa-
ri, mistä lämmin kiitos.

Symposiumin järjestäminen tukee AGONin keskeisiä tavoitteita: pohjoisen filosofisen elämän kehittämistä ja yliopistollisen filosofianopetuksen edistämistä. Samalla se osoittaa, että Lapin yliopisto on puolestaan avoin vuorovaikutukselle muiden toimijoiden kanssa. Aikojen kuluessa yliopistot ovat tarjonneet filosofialle tarpeellista henkistä ja institutionaalista tukea, mutta ne ovat myös pyrkineet asettamaan ehtoja "tieteelliselle" filosofialle. Niinkin myöhään kuin vuonna 2005 suuren suomalaisen yliopiston professori ilmoitti julkisuudessa, että eksistentiaaliset kysymykset eivät kuulu filosofiaan. Maan pohjoisimmassa yliopistossa on oltu vapaita tuonkaltaisista mielivaltaisista rajoituksista – onhan opetuksesta vastannut merkkipäiväänsä tänä kesänä viettävä Toivo Salonen.

Kuluta ja/tai kuole

Politiikka ja filosofia ovat historiallisesti jonkinlaisessa symbioosissa jo ainakin antiikin helleenien ajoista lähtien. Moni ajattelija on saanut aikojen saatossa ynsää kohtelua kritikoituaan pisteliäästi vallinnutta menoa. Meidän päivinämme tarvitaan jälleen filosofeja huutamaan ääneen maailman hulluutta. Voi tosin olla niinkin, että tarvitaan poliitikko, kuten Al Gore, huutamaan maailman hulluutta.

Kun korkeassa valta-asemassa oleva poliitikko kokee eräänlaisen herätyksen todelliseen vastuuseensa, se herättää myös muita päättävissä asemissa olevia. Barack Obaman presidenttikauden alku on ollut lupaavaa toimintaa, joka on saanut vastakaikua eri puolilta maailmaa. Sotatoimien hillintä vaikuttaa suoraan ympäristön tilaan, samoin kuin teollisuuden ja liikenteen hiilipäästöjen rajoitukset. Koska suurempi kulutus edellyttää aina suurempaa energiamäärää, on säästettävä energiaa ja hillittävä kulutusta eikä päin vastoin, sanoo järki. Obama-ilmiö voi toimia maailmanlaajuisena 'herätysliikkeenä' uudelle energiateknologialle ja erityisesti toisenlaiselle ajattelulle - ajattelulle, jossa ei ole sijaa fossiileille missään muodossa.

Perussuomalaista ken pelkäisi

Perussuomalaisten nouseva kannatus on saanut aikaan monia kummallisia tanssikuvioita politiikan parketeilla. Suurista puolueista kuuluu moitteita populismista ja helposta politiikasta. Outoa puhetta sinänsä, kun Timo Soini on pitänyt yksityiselämänsä tiukemmin erossa julkisuudesta kuin monet muut näkyvät poliitikot. Perussuomalaiset saivat myös julkisehdokkaista tarpeekseen Tony Halmeen ristiaskelissa, eikä julkkisia näykään heidän listoillaan päin vastoin kuin suurilla puolueilla. Pelko kansan suosiota saavuttavista pienpuolueista sai aikaan nopeasti rusikoidun uuden vaalilain, jossa määrättiin 3% äänikynnys. Lieneekö tuo vähäisimmässäkään määrässä parannus?

Perussuomalaisten riveissä on eräänä väriläiskänä Jussi Halla-aho, jota on leimattu jopa rotutohtoriksi. Halla-ahon blogissaan kirjoittamat mielipiteet ja vastineet häneen kohdistuneista syytöksistä ovat aiheuttaneet esitutinnan ja asia meneekin elokuussa käräjille. Halla-aholaisuuden nimen saanut ulkomaalaisuusvastaisuus on mielenkiintoinen tutkimuskohde retoriikan kannalta. Kun Halla-ahon omia kirjoituksia lukee, voi niistä nähdä loogisesti perusteltuja ja argumentoituja väitteitä, kuten tieteenharjoittajalle kuuluukin. Eivät hänen kirjoituksensa ole vihakirjoituksia, mutta blogiin liittyvällä foorumilla tunteet leiskahtelevat. On hämmästyttävää, millaisista sanoista ja asiayhteydestä irrote tuista lauseista syyte on väännetty kasaan! Halla-ahon tekemä kunnianloukkausilmoitus Yleisradion uutistoimitusta vastaan ei puolestaan aiheuttanut syytettä - eikä edes Julkisen sanan neuvoston moitteita! Halla-ahoa saa siis nimittää rotutohtoriksi, vaikka tuo nimenomainen 'arvonimi' on varattu vain ja ainoastaan Josef Mengelelle. Halla-aho muodostui tässä kieputuksessa rasitteeksi puolueelleen, vaikka varmasti olisi päässyt EU-parlamenttiin ja vetänyt mukanaan mahdollisesti toisenkin puoluetoverin. Soini asettui sitten itse vetämään vaalikampanjaa ja mikäli hänen mukana olonsa onnistuu nostamaan äänestysaktiivisuutta, niin se on vain tervetullutta.

Demareitten listoilla on sitten ehdokkaana Mitro Repo, joka on tullut tunnetuksi erinäisistä viihdeohjelmista. Ortodoksinen kirkko on sietänyt pappismunkki isä Mitron jopa pikkutuhmaksi mennyttä vitsailua, mutta sietokyky loppui EU-parlamenttiehdokkuuteen. Pitääkö tämä nyt ymmärtää niin, että pelleilylläkin on rajansa? Arvostan ortodoksisen kirkon perinteissä pitäytyvää toimintaa ja, kun heidän sääntönsä kieltävät osallistumisen pappina politiikkaan, niin se on hyväksyttävä tosiasiana. Toivottavasti isä-Mitrolta ei lopullisesti viedä pappisoikeuksia. Isä-Mitron kaltainen persoona on kyllä tarpeellinen sekä Suomessa että Euroopassa. Hyväntahtoisia humoristeja, joilla on vielä vahva moraalinen selkäranka, on todella harvassa.

Pari kevennystä lopuksi

Pienenä logiikan harjoituksena jokainen voisi kesän aikana pohtia seuraavaa kuviota: Suvaitsevainen on sellainen, joka suvaitsee kaikkea. Suvaitsematon on sellainen, joka ei suvaitse kaikkea, tai ei suvaitse mitään. Tämähän on selvää tähän asti? Oikein suvaitsevainen on sellainen, joka suvaitsee oikeita asioita, mutta on suvaitsematta väärää suvaitsevaisuutta. Väärä suvaitsevainen suvaitsee suvaitsemattomuutta, mutta ei suvaitse suvaitsevaisuutta.

Näinpä unen tässä taannoin: Tuli meille Sauli Niinistö kylään ja asettui lupsakkana miehenä ruokapöytään suurukselle talonväen kanssa. Syötyänsä hyvästi hän nousi pöydästä kiitellen eskimoiden tapaan ja poistui ettonelle. - Onneksi Niinistö ei enään ole valtiovarainministeri, mutta silti pelolla odotan jonakin yönä tulevaksi kylään laihan Niinistön.

Hyvää kesää!

Tunnelmista kertoo Seppo I Sotasaari

Suomen Kulttuurirahaston Lapin rahasto jakoi apurahoja sunnuntaina 17.5.2009 41. vuosijuhlassaan Kemijärvellä Kemijärven Kulttuurikeskuksessa. Apurahoja jaettiin peräti 403.000 euron määrä, mikä on huomattava ajatellen Lappia.

Apurahojen saajien joukossa oli myös Pohjoinen filosofiyhdistys – AGON ry. Saimme Aino Yli-ruokasen tiederahastosta 1.000 euroa filosofi Toivo Salosen 60-vuotisjuhlasymposionin toteuttamiseen. Näin yhdistys on päässyt Lappilaisten sivistyskulttuuria harjoittavien yhdistysten joukkoon. Toki me AGONilaiset tämän olemme tienneet, mutta näin arvovaltaiselta taholta tullut tunnustus on merkittävä.

Toivo Salosen 60-vuotisjuhlasymposion järjestetään lauantaina syyskuun 19. päivänä 2009 Lapin yliopistossa. Järjestäjinä ovat Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekuntaan kuuluva Menetelmätieteiden laitos yhdessä Pohjoisen filosofiyhdistyksen – AGON ry:n kanssa.

Noudin vuosijuhlassa AGONin puolesta apurahakunniakirjan liitteineen. Kunniakirja on jo itsessään taideteos. Näin kuuluukin olla, kun kysymyksessä on näin huomattava kulttuurin tukija.

Vuosijuhlan avauspuheenvuoron piti Kemijärven kaupunginhallituksen puheenjohtaja Heikki Nivala, joka käsitteli puheessaan taloudellisen laman vaikutuksia globaalilla, kansallisella ja Kemijärven kuntatasolla. Puhe oli hyvin realistinen. Nivala tunnetaan myös Kemijärven sellutehtaan säilyttämisen kärkihenkilöihin kuuluvana.

Musiikkiesityksenä oli W. A. Mozartin Kegelstatt –trio Es-duuri I Andante ja tämän esittivät vaikuttavalla tavalla nuoret muusikot musiikin maisterit Taru Lehto alttoviulu, Pekka Niskanen klarinetti ja Anna Laakso piano. He saivat myös apurahan.

Vuosijuhlaesitelmän piti professori Veli-Pekka Lehtola. Hän käsitteli esitelmässään kolttasaamelaisien elinoloja 1800 -1900 lukujen vaihteesta toisen maailmansodan jälkeiseen kolttien asuttamiseen Lapin itäosassa. Kolttien asema viranomaisten taholta näissä ”myllerryksissä” ei aina vastannut sitä, mitä ajatteleme ihmisarvoisana kohteluna vähemmistöä ja kaikkia kansalaisia kohtaan.

Toisen vuosijuhlan taideteoksen esitti kasvatustieteen maisteri Jokinen Katariina Angeria. Teoksen nimi oli Raja –tanssiesitys. Teos toteutettiin sykehdyttävällä tavalla, lavalla liikkuen kuin etsisi jotain. Teokseen kuului nykytanssiesityksen lisäksi muutama puheosa täydentämään vaikutavuutta.

Lapin rahaston hoitokunnan puheenjohtaja, Lapin yliopiston rehtori professori Mauri Ylä-Kotola piti ennen palkinnon ja apurahojen jakoa puheen. Puhe oli sisällöltään teoreettiseen filosofiaan perehtyneen tiedemiehen filosofinen pohdinta Kantin filosofian pohjalta.

Täytyy lopuksi todeta, että en olisi voinut viettää sunnuntai-iltapäivää paremmin kuin osallistumalla AGONin edustajana em. juhlatilaisuuteen.

Seppo I Sotasaari

Harri István Mäki**Zen Zero**

ISBN 978-951-31-4111-0

TAMMI 2008, 138s.

Filosofian harrastaja tarttuu kiihkein hyppysin nuortenkirjaan, jonka nimi on Zen Zero. Täytyy kuitenkin pian todeta rajallisuutensa nykyisen nuortenkirjallisuuden suhteen, sillä eihän tässä ole mitään zeniin viittaavaakaan. Tarinassa perhe muuttaa Kyläkosken pieneen kylään ja pian alkaa tapahtua päähenkilölle, joka haluaa itseään kutsuttavan Zen Zeroksi, peräti kummallisia asioita. Tarinassa on magiaa ja rinnakkaisia todellisuuksia ynnä muuta ihmeellistä. Harry Potterin lukijoille tällainen lienee aivan normaalia, mutta hänestä paitsi jääneelle kirjan tapahtumat kuvastuvat lähinnä sellaisina kuin olen ymmärtänyt nähtävän LSD:n, kemiallisten liuottimien tai karpässien vaikutuksen alaisena. Luulisin kirjan olevan kuitenkin hyvän omassa kategoriassaan.

Hytönen Ville**Idän musta joutsen**

ISBN: 978-951-31-4299-5

TAMMI 2009, 72s.

Nykyrunoutta, joka ei aukene kertalukemalla. Vaikea päättää pitääkö vai ei, sehän yleensä on hyvän runouden merkki. Hytönen tavallaan ylistää koneita, kuin Tulenkantajat, mutta Hytösen kone on enemmänkin sairaalan laitteissa oleva kyborgi. Tajunnanvirtaa, jolla on esi-isänsä Quillaume Apollinairessa. Runoa, joka on rujoa kuin Avignonin naiset.

Davys Tim**Amberville****Paluu alamaailmaan**

ISBN: 978-951-31-4469-2

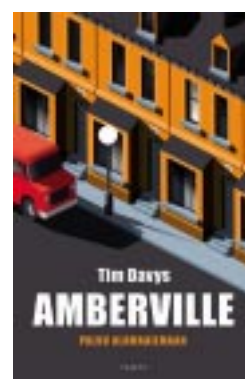
TAMMI 2009, 355s.

Suomentaja: Katriina Huttunen

Amberville on pehmoeläinten kansoittama suurkaupunki ja samalla maailma ilman mitään ulkopuolista. Amberville kuuluu väljästi utopiakirjallisuuden joukkoon vaikkei siinä rakenneta mitään erinomaista yhteiskuntamallia, vaan paremminkin kuvataan meidän maailmaamme eräänlaisen faabelin avulla. Ambervillessä on työläiset ja porvaristo, uskonnollinen hierarkia ja alamaailma. Alamaailmaan kuuluvat erilaiset roistot ja huumeveikot. Syrjäytyneet ja vammaiset asuvat kaatopaikalla hökkelikylässä, parempi väki taas omassa kaupunginosassaan.

Filosofisena pohdintana kirjassa tutkaillaan hyvän ja pahan olemusta, altruismia ja velvoite-etiikkaa. Mitään uutta ei moraalifilosofiaan kuitenkaan synny, eikä vanhaakaan osata oikein käyttää hyväksi rakenteessa. Elämän ja kuoleman kysymys on teoksessa vahvana teemana, mutta siinä ajatuksen logiikka nyrjähtää pahasti ja teeman kehittäly jää kesken. Olen ehkä rajoittunut, mutta mielestäni teos olisi toiminut paremmin mikäli hahmot olisivat ihmisiä luonnollisessa maailmassa. Tällaisena tarina sopisi paremmin animaation käsikirjoitukseksi ja tarina toimisi paremmin visuaalisessa muodossa.

Tim Davys on salanimi, jonka taakse kätkeytyy mahdollisesti kaksikin kirjoittajaa. Tekstin tyylivaihtelu, vaikka onkin aika pientä, tukee kahden kirjoittajan mallia. Olisi mielenkiintoista tietää ketä kirjoittajat ovat ja mikä heidän suhteensa filosofiaan on.

AGON vieraili vapaa-ajattelijoiden tilaisuudessa Rovaniemellä tiistaina 17. maaliskuuta 2009 kahvila Kauppayhtiön kabinetissa.

Alustajana toimi Vapaa-ajattelijain Liitto ry:n puheenjohtaja Jussi K. Niemelä. Paikalla oli lähinnä vapaa-ajattelijoiden aktiivijäseniä Rovaniemeltä ja lähiseudulta. Alustus käsitteli uskonnonvapauslain ja yhdenvertaisuuslain välistä ristiriitaa.

Vaikka en itse ole vapaa-ajattelijaa, mielestäni on helppo yhtyä vapaa-ajattelijoiden keskeisiin tavoitteisiin. Olen samaa mieltä, että valtio ja kirkko pitäisi erottaa toisistaan. Miksi valtiopäivät avataan jumalanpalveluksella?

Samoin kouluista voisi poistaa tunnustuksellisen uskonnonopetuksen. Mielestäni olisi paljon tärkeämpää opettaa erilaisia maailmankatsomuksia sekä antaa eväitä itse kullekin oman maailmankäsityksensä rakentamista varten. Eipä tuo tunnustuksellinen uskonnonopetus näytä suomalaisia tekevän sen paremmin onnellisemmiksi kuin paremmiksikaan. Voitaisiin välillä kokeilla tunnustuksetonta opetusta, ties vaikka tulokset olisivat Suomen kansan kannalta nykyistä parempia.

Vapaa-ajattelijat ovat siinä mielessä lähellä filosofeja, että molemmat luottavat ihmisen kykyyn hankkia uutta tietoa ja käsitellä sitä omalla järjellään siinä määrin luotettavasti, että sen perusteella voi tehdä elämää ohjaavia valintoja.

Jussi vastaili auliisti myös esitettyihin kysymyksiin.

Kysymys: Pitäisikö koulussa uskonnon sijaan opettaa esim. kansainvälisyyskasvatusta tai filosofian alkeita?

Jussi: Uskonnon opetus pitäisi siirtää kokonaan historian opetuksen yhteyteen. Kansainvälisyyskasvatus on paikallaan, mutta pitää muistaa, että kansainvälistymisessä on myös vaaratekijöitä, vapaa-ajattelijat eivät yksilmäisesti näe kansainvälistymistä vain rikkautena vaan myöntävät negatiiviset puolet. Filosofian opetus ei sovi aivan pienille lapsille, koska se vaatii alusta lähtien käsitteellistä ajattelua. Tärkeää olisi opettaa alusta alkaen kriittistä ajattelua, mille tiede ylipäättään perustuu. Tiede tarkoittaa, että luovumme harhaisista käsityksistämme.

Kysymys: Eikö se ole toisaalta etu, että Suomessa valtakirkkoon kuuluu kaikenlaisia ihmisiä, myös sellaisia jotka eivät varsinaisesti ole "uskovia"? Jos kirkon monopoli murtuu, eikö silloin ole vaarana, että kirkkoon jäävät fundamentalisti ja fanaatikot. Kirkko radikalisoituu tällöin vaarallisella tavalla.

Jussi: Amerikassa kirkot ovat lähinnä liikeyrityksiä. Se selittää omalta osaltaan siellä tapahtunut kristillisten kirkkojen radikalisoitumista. Euroopassa radikalisoituminen näyttää tapahtuvan lähinnä islamin uskossa. En näe, että

Suomessa tällaista radikalisoitumisen vaaraa olisi olemassa.

Kysymys: Onko uskonto enemmän kulttuurin vai evoluution "tuotetta"? Mutta jos uskonto on evoluution tuote, kannattaako sitä vastaan kamppailla?

Jussi: Uskonto on evoluution mukana syntynyt, mutta uskonnolla ei ole ollut positiivista merkitystä ihmislajin säilymisen kannalta. Uskonto on pikemminkin eräänlainen aivojen "loinen". Ihminen on ollut valmis hyväksymään sopivasti intuition vastaisia näkemyksiä. Pikemminkin auktoriteettiuskolla on ollut merkitystä ihmislajin säilymisen ja kehittymisen kannalta. Taitaa olla niin, että ihmislajille evoluution myötä syntynyt ns. mielen teoria etsii kaikelle syytä tai motiivivia. Jos järkipäätäistä syytä ei ole pystytty esim. luonnonilmiöille näyttämään toteen, on alettu uskoa henkiin ja muihin sellaisiin. Uskonto on siinä mielessä kulttuurista, että se siirretään sukupolvelta toiselle lasten kasvatuksessa.

Kysymys: Mitä vapaa-ajattelijat ajattelevat ja suhtautuvat uhkakuviiin Euroopan muuttuessa yhä enemmän islaminuskoiseksi?

Jussi: Vapaa-ajattelijat ovat sitä mieltä, että olisi aika ruveta keskustelemaan islamista asiallisesti. Islam uskontona ei ole vielä käynyt samanlaista maallistumisprosessia lävitse kuin kristinusko on käynyt.

Tunnelma tilaisuudessa oli avoin ja välitön. Tilaisuudessa jaettiin Humanisti-lehteä ja parin päivän päästä postissa tuli vielä Vapaa-ajattelijaj- ja Skeptikko-lehtien numeroita. Luin lehdet lävitse, sen verran kiinnostavia juttuja ne sisälsivät.

Lisätietoja:
www.vapaa-ajattelijat.fi
www.skepsis.fi
www.humanistiliitto.fi

Richard Dawkins : Jumalharha

suom. Kimmo Pietiläinen; Terra Cognita 2007.

Dawkinsin keskeinen argumentti jumalaa vastaan on tuttu jo skottifilosofi David Humelta. Jos monimutkaisten eliöiden ja maailmankaikkeuden suunnitteluun tarvitaan monimutkaista älykäsä olentoa, niin kuinka monimutkaisten ja älykkään tällaisen olennon sitten tarvitsekaan olla! Ja koska Darwinin evoluutioteoria selittää monimutkaisten eliöiden synnyn ja kehityksen ilman oletusta suunnittelijasta, kuten fysiikka selittää maailmankaikkeuden, on jumalan olemassaolo äärimmäisen epätodennäköistä.

Daniel C. Dennett: Lumous murtuu – Uskonto luonnonilmiönä

suom. Kimmo Pietiläinen; Terra Cognita 2007.

Dennettin kirja onkin oivallinen opas niiden syiden taustoihin, joiden vuoksi luonnontieteellisen metodin voimaa suorastaan pelätään. Kun totuuden armoston valo on kerta toisensa jälkeen paljastanut, ettei keisarilla ole lainkaan vaatteita, on eksaktin metodiikan kammoamiselle kosolti perusteita niissä piireissä, joissa tabujen sekä myyttien vaalimisella saa helpoiten titteleitä, mainetta ja kunniaa, niin maan päällä kuin taivasten valtakunnassa (joskin ateisti sanoo jälkimmäisestä paikasta haisevan vastalauseensa!).

Tietenkin tabujen tonkimisessa on riskinsä, mutta Dennettin mukaan olisi vastuutonta käyttää niitä tietämättömyyden tekosyynä.

Syy uskonnollisuuden luonnontieteellisen tutkimisen vastustamiseen on tietenkin se, että biologia on siinä väistämättä avainasemassa. Jostain syystä nimenomaan biologiset selitysmallit ovat humanistis-sosiaalitieteellisesti suuntautuneelle väelle kauhistus. Dennett on kuitenkin aidosti liikkeellä monitieteisellä ohjelmalla, jolloin humanisteille ja sosiaalitieteilijöillekin riittää työskätkä uskontojen kaivelemisessa. Oppialojen väliselle kateudelle ja ”luonnontieteellisen imperialismin” pelolle ei siis projektissa tule antaa jalansijaa. Dennett nimittää näitä ilmiöitä osuvasti ”ideologiseksi rautaesiripuksi”.

Sam Harris: Uskon loppu – Uskonto, terrori ja järjen tulevaisuus

suom. Kimmo Pietiläinen; Terra Cognita 2007.

Neurotieteen tohtoriksi piakkoin valmistuva, täyslaidallisen toisensa perään ampuva uskontokriitikko ei kiellä ihmisen taipumusta hengellisyyteen ja pyhäiksi luokiteltaviin kokemuksiin. Päinvastoin. Tekijä on syvästi perehtynyt itämaiseen meditaatioperinteeseen ja tältä pohjalta hän luonnostelee empiiristä asennoitumista näihin hämääriin, mystisluontoisiin kokemuksiin. Harris suomii Uskon lopussa melkoisella ylenkatseella länsimaista filosofiaa; mm. vapaa tahto saa isän kädestä.

Kirjailija ei myöskään kiellä paranormaalin ja vaikkapa reinkarnaation mahdollisuutta. Hän peräänkuuluttaa avointa suhtautumista näihinkin ilmiöihin. Tämän ohella tekijä puolustaa intuitiota, miettii onko kidutus joissakin tilanteissa

moraalisesti hyväksyttävää ja kritisoi voimakkaasti pasifismia.

Harris esittää käsitystensä tueksi sekä neurotieteellistä tutkimusta että filosofista spekulatiota (vaikka hän toisaalta kieltää spekuloiivansa!) aivotoiminnan, uskomusten, tietoisuuden ja moraalin luonteesta.

Tekijän viesti on harvinaisen selväjärkkinen: kun hengellisten ja pyhien kokemusten neurologinen perusta ja niiden täsmällinen luonne on selvillä, ei niitä tarvitse enää selittää henkisesti köyhällä, primitiivisellä heimotaikauksella. Moraalia koskeva eksakti luonnontiede on Harrisin mielestä mahdollinen – ja väistämätön.

Pascal Boyer: Ja ihminen loi jumalat – Miten uskonto selitetään

suom. Tiina Arppe, WSOY 2007.

Boyerin selitys uskonnollisille käsitteille on yksinkertaistainen se, että eräät niiden ”intuitionvastaiset” piirteet loukkaavat ontologisten kategorioidemme jäsenten ominaisuuksia. Intuitionvastaisuus tarkoittaa lähinnä sitä, että piirre ei vastaa arkiajatteluumme, esim. kuollut esi-isä joka vaeltaa näkymättömänä keskuudessamme. Samalla tällaiset piirteet tekevät käsitteistä erityisen mielenkiintoisia. Intuitionvastaisuutta ei kuitenkaan saa olla liikaa, vaan juuri sopivasti. Jos näet käsitykset ovat liian intuitionvastaisia, niitä ei enää ole helppo käsitellä mielessä ja ne unohtuvat nopeasti. Jos ne sen sijaan ovat juuri sopivasti intuitionvastaisia, ne ikään kuin loisivat aivoissamme myötäsäntyisten ontologisten kategorioiden loukkauksina.

Uskonnollisille käsitteille on myös tärkeää, että ne ovat ihmiselle sosiaalisesti tärkeässä roolissa ja vetoavat tunteisiin. Taustalla vaikuttaa mm. yhteisön toiminnan säätely, eritoten moraalitieteelliset periaatteet ajatellaan intuitionvastaisen toimijoiden, esi-isien henkien tai jumalten, määräyksiksi. Boyer esittelee antropologiasta paljon hauskeampiakin tapauksia, mm. vuoren, jolle eräs heimo tarjoilee lepyttäviä ruokauhreja.

Boyer näkee uskonnollisuuden ihmisen lajityypillisenä ominaisuutena ja silloin sitä voidaan tutkia kuten mitä tahansa käyttäytymispiirrettä. Boyerin yleistajuuden esityksen jälkeen lukija haluaa lisää, koska kaikesta huolimatta, selitys ei täysin tyydytä.

Erityisesti olisin kaivannut terävää ja älyllisesti rehellistä evolutiivista analyysia ihmisen väkivaltaikäytymisen juurista ja sisä-ulkoryhmäjoesta, joka poikkeuksesta on erilaisten laajojen konfliktien taustalla. Uskonnon nimissä harjoitettu sorto ja väkivalta eivät tee poikkeusta; itse asiassa eräiden teoreetikkojen mukaan uskonto itsessään voi olla sodankäyntiä edistämään kehittynyt adaptaatio.

Jussi K. Niemelä

Lisätietoja: <http://jussikniemela.blogspot.com/>

KOMMENTTEJA KASVATUSTIETEIDEN JA ELINKEINOELÄMÄN VÄÄRISTYNEESTÄ SUHTEESTA

Ville Okkonen

”If you combine con and insult, you get consult.” – Dogbert

EXTRA PHILOSOPHIAM NULLA SALUS

Italialainen filosofi Emanuele Severino kirjoittaa totuudesta seuraavasti: ”Totuus ei ole minun (tai muiden). Totuus on ilmenemistä, mitä ei voida kieltää. Se ei ole hypoteesi, ”näkökulma”, uskomus, ”maailmankatsomus”, eikä tulkinta. Totuus arvioi kaiken eikä mikään arvioi totuutta.”¹ Yhteiskunnalliset ongelmat ilmenivät monin tavoin. Tiedemaailmassa sosiaalinen välinpitämättömyys ilmenee piittaamattomuutena suunnata tutkimuksellisia voimavaroja ilmeneviin epäkohtiin. Tammikuussa 2009 Helsingin Sanomat uutisoi pienituloisten määrän kasvusta: ”Pienituloisiin luetuissa kotitalouksissa asui toissa vuonna 708 000 henkeä. Se on 55 000 enemmän kuin 2006... Pienitulosten osuus koko väestöstä oli toissa vuonna 13,6 prosenttia. Vuonna 1995 osuus oli 7,2 prosenttia. Eniten pienituloisia on eläkeläisten joukossa.”² Kansalaisyhteiskuntaa kohtaan tunnettu piittaamattomuus on leimannut vuosien 1991–1994 jälkeisestä poliittista ilmapiiriä. Sen sijaan kansallisen innovaatiojärjestelmän intellektuaalinen tuki on noussut keskiöön kansalaisyhteiskunnan kustannuksella. Kasvatustieteet ovat hakenneet paikkaansa elinkeinoelämän ja kansalaisyhteiskunnan välillä. Vaikuttaisi siltä, että elinkeinoelämään keskittyvä tutkimus on poistanut yhteiskunnan taustalta ”häiritsemästä”. Lieveilmiöt ovat nähtävissä, mutta muutokset työelämässä ja -suhteissa, työtahdin kiristyminen, tehostamisvaatimusten kakofonia ja työmarkkinatilanteen lyhytjänteisyys kutsuvat kasvatustieteilijöitä kilpailukyvyyn imperatiivien muutosagenteiksi³.

Ammatillinen järjestäytyminen on indikaattori, jolla voidaan mitata ja tutkia poliittista kulttuuria, kansalaisaktiivisuutta ja osallistumista – toisin sanoen demokratiaa. Palkansaajien tutkimuslaitoksen lehdistötiedotteen 23.9.2005 mukaan ammatillinen järjestäytyminen on Suomessa alentunut yli kymmenen prosenttiyksikköä vuosien 1993–2002 välisenä aikana⁴. Tästä on pääteltävissä, että jotain merkittävää on tapahtunut suomalaisessa yhteiskunnas-

sa ja työmarkkinoilla viimeisen kymmenen vuoden aikana. Kansalaisten vähäinen osallistuminen politiikkaan voidaan asettaa laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin. Palkansaajien tutkimuslaitoksen lehdistötiedotteen 6.11.2007 mukaan talouskasvun hedelmät ovat jakautuneet Suomessa entistä epätasaisemmin ja rikkaat ovat rikastuneet ja köyhyys lisääntynyt⁵. Epäedulliset muutokset suomalaisessa yhteiskunnassa ovat ilmeisiä. Asetelma on kestävä: elämän mielekkyyden tutkiminen ja ylläpitäminen ei kiinnosta markkina- ja suoritusorientoitunutta kasvatustieteellistä ”ihmistutkimusta”. Kasvatustieteet ovat ylikiinnostuneet elinkeinoelämän ja yrityshallinnon tai matkailun kehittämisestä. Tilanne on selkeän poliittinen erityisesti kehitys-käsitteen osalta. Markkinaorientoitunut soveltava ”ihmistutkimus” ei kovin suoraan sanoen näe kaupallisia arvoja pidemmälle. Kansalaisyhteiskunnan jäädessä merkityksettömäksi toiminnan foorumiksi lieveilmiöineen ja seuraavan syöksykierrelaman lähestyessä odottaisi yksisilmäisen elinkeinoelämän ”kehittämisen” jo saaneen osakseen huomiota. Mustana huumorina nousukauden liturgiaa voitaisiin jatkaa ja kanonisointikin on jo tapahtunut. Ainoa oikeasti relevantti keino kehittää elinkeinoelämää ja yritystoimintaa kasvatustieteiden perspektiivistä olisi tarkastella näitä osana laajempaa sosiaalista kokonaisuutta. Työssä oppimista ei ole mielekästä tarkastella yhteiskunnasta irrallaan. Lisäksi ”työssä oppiminen” on käytännöllinen eufemismi, jolla työllistetään opiskelijoita lähes ilmaiseksi ja vääristetään työmarkkinoita ohjaamalla valmistuneet, ”ylikoulutetut” työnhakijoiksi kortistoon.

Ihmisten arvot, asenteet ja ymmärrys kansalaisyhteiskunnan tasolla ovat merkittäviä. Elinkeinoelämän ja kansalaisyhteiskunnan suhde on tässä mielessä ristiriitainen. Yrityselämän kilpailuaktiviteetin ja tinkimättömän omanedunpyynnin korostuminen yhteiskunnassa heijastuu myös kansalaistoiminnan sektorille. Elinkeinoelämän piirissä toimivat ovat toimijoi-

ta myös kansalaisyhteiskunnan tasolla. Mikäli näitä kahta sosiaalisen todellisuuden aluetta hallitsevat toisilleen vastakkaiset normijärjestelmät, antagonistisuus on omiaan synnyttämään konflikteja kansalaistoiminnan tasolla. Voiton tavoittelu on omiaan repimään kansalaisyhteiskuntaa ja estämään keskinäisen vuorovaikutuksen solidaarisuutta. Keskinäisen kansalaisyhteiskunnassa tapahtuvan vuorovaikutuksen muuttuessa kilpaurheilulliseksi nollasummapeliksi ristiriidat etu- ja intressiryhmien välillä kärjistyvät. Tuskin on harhaluuloista ajatella kiristyvän kilpailun ruokkivan aggressiopotentiaalia sosiaalisessa kanssakäymisessä. Aggression lieveilmiöitä ovat erityisesti väkivalta ja toisen ihmisen arvokkuuden kyseenalaistaminen. Kilpailumentaliteetti luultavasti dehumanisoi yhteiskuntaa, mikä tietää jatkuvaa varpailuaan oloa esimerkiksi työmarkkinoilla ja koulu-elämässä. Potentiaalisten kilpakumppaneiden näkeminen kaikkialla estää ylipäätään inhimillisten sosiaalisten suhteiden luomisen. Voisi olettaa, että edellä kuvatussa teknokraattisessa koulutusfunktionalismissa myös ihmisen omanarvontunto joutuu koetukselle tai ainakin kaupallistumisen kohteeksi. Erilaiset oppivan organisaation ja työssä oppimisen mallit eivät tarjoa kerrassaan mitään sellaisenaan. On lähestyttävä myös kansalaisyhteiskuntaa ja vapaata sivistystyötä. On ilmeistä, että taloudelliset arvot ”kolonisoivat” kansalaisyhteiskuntaa ja sivistystoimintaa. Tämä kehitystrendi ilmenee juuri oppiarvojen kaupallistumisena yksityiseksi markkinahyödykkeiksi ja koulutuksen välineellistymisenä yksipuolisesti elinkeinoelämän ja kansallisen kilpailukyvyyn ehtojen mukaisesti. Aikuiskasvatustieteellisen tutkimuksen tulisi ottaa kriittiseen tarkasteluun yleiseurooppalainen ilmiö korkeasti koulutettujen työttömyydestä, alityöllistymisestä ja yhteiskunnallisten toimintamahdollisuuksien kaventumisesta.

Työkulttuurin kohdalla ei ole mahdollista puhua päästä huimavasta edistyksestä. Tämä heijastuu yhteiskuntaan esimerkiksi eriarvoisuutena. Palkkiot jakautuvat entistä epätasaisemmin, kuten

myös työt – tätä kehitystä on tuettu ideologialla, joka puolustaa omaisuuden kasautumista ”kannustimena” ja ”yhteisenä etuna”. Tilastokeskuksen uuden raportin mukaan Suomessa pienituloisuus on pitkittynyt: ”Suomessa oli 454 300 pitkittyneesti pienituloista asuntokuntaväestöön kuuluvaa henkilöä vuonna 2007. Vuotta aikaisemmin määrä oli 21 000 henkilöä alhaisempi. Pitkittyneesti pienituloisten osuus asuntokuntaväestöstä oli 8,7 prosenttia, kun se vuotta aikaisemmin oli 8,4 prosenttia.” Raportissa todetaan lisäksi, että ”Viimeisen kymmenen vuoden aikana tapahtunut tuloerojen kasvu Suomessa johtuu pääasiassa väestön suurituloisimpaan prosenttiin kuuluneen väestönosan tuloista ja tulojen kasvusta. Vuonna 2007 tähän väestönosaan kuului 52 000 henkilöä, jotka asuivat 23 000 asuntokunnassa. Näissä asuntokunnissa omaisuustulojen osuus kaikista tuloista oli noin 60 prosenttia vuonna 2007. Pelkästään osinkotulojen ja myyntivoittojen osuus kaikista tuloista oli yli puolet.”⁶

Koulutuksen yhteiskunnallisten tehtävien määrittely on eräs keskeinen koulutuspolitiikan osa. Epävakavasti kasvatustieteiden kehitysuuntia voidaan kuvata analogiana vuosien 1939–1944 Suomen poliittiselle historialle. Tämän analogian mukaan kasvatustieteiden on valittava kahden – niin sanotun ikävän vaihtoehdon – väliltä. Ikävä-termin valinta ei onnu, koska kyse on tutkimuksellisten resurssien suuntaamisesta, jota voidaan kyynisesti luonnehtia eri intressien pohjalta käytäväksi nollasummapeliksi. Tilanne on keinotekoinen eli to-

dellisuudessa vaihtoehtojen repertuaari on laajempi eikä nollasummapeli ole kuin osatotuus. – Tämä huomio ainoastaan vahvistaa analogiaa. Paikallaan pysyminen saattaisi olla paras vaihtoehto, ja kasvatustieteiden yhteiskunnallisen praksis-suhteen miettiminen. Mikä on elinkeinoelämän suhde yhteiskunnalliseen praksikseen? Elinkeinoelämä on osa sosiaalista praksista, joten sen mielekkyyttä on tarkasteltava yhteiskunnallisesta praksiksestä käsin – ei toisin päin. Mistä käsin toisin sanoen koulutuksen yhteiskunnallisia tehtäviä johdetaan? Elinkeinoelämä saa merkityksensä siitä, että sen suhde kansalaisyhteiskuntaan koetaan mielekkääksi – oman työvoiman myymistä ei edullisissa olosuhteissa koeta riistoksi. Näin ollen elinkeinoelämää ei voida tarkastella yhteiskunnasta irrallisena, vaan osana kokonaisuutta. Ei ole taetta, että organisaatiomallien, palkkausjärjestelmien ja kannustimien kehittäminen vaikuttaisi yhteiskuntakokonaisuuden kannalta edistykseksi. Edelliset kolme aspektia ovat läsnä myös muodollisissa koulutusinstituutioissa. On siis tarkasteltava intressejä, jotka yksipuolistavat aseman etsimisen analogian mukaiseksi. Eikö laajakatseisuus ole riittävää – että työelämää pystyisi tutkimaan laajemman sosialisaatioveroston eli yhteiskunnan huomioimalla? – Ei ilmeisesti. Asemaa ollaan tietoisesti haettu jo pitkään. Asemalla tarkoitetaan kasvatustieteiden kykyä tunnistaa kasvatustieteellisiä ongelmia yhteiskunnallisessa kontekstissa – toisin sanoen kykyä ja tahtoa asettaa tutkimusongelmia sosiaalista todellisuutta vasten ja myös siitä käsin. Käytännössä aseman hakeminen on tarkoitta-

nut, että yhteiskunnallisia epäkohtia on ignoroitu niiden ilmenemisestä huolimatta. Koviin lakonisesti voidaan ilmaista, että kasvatustieteet on pystytetty elinkeinoelämän ja kansalaisyhteiskunnan väliin *etuvartioksi*. Etuvartio-vertaus on johdonmukainen, koska käsitteellä on perinteisesti viitattu idän ja lännen väliseen vastakkainasetteluun; etuvartio-käsitettä käytettiin erityisesti maailmansotien välisenä aikana Suur-Suomi-propagandassa, kun taloudelliset intressit Itä-Karjalan luonnonresursseja

kohtaan pyrittiin tekemään hyväksyttävämmiksi perinteisen kulttuurikarelianismin ja heimoaateen avulla. Samalla tavalla markkinaorientoitunut kasvatustiede ”pehmittää” yrityselämän kilpailua ”ihmistieteen” statuksella. Onko humaani yrittäjyyskasvatus esitetyn analogian mukainen eufemismi elinkeinoelämään suuntautuneen aseman lujittamiseksi? Yrittäjyyskasvatus on aluetta, jossa suuntautumisesta tulisi käydä keskustelua – sitä voitaisiin hyvin kehittää kansalaisyhteiskunnan puolelle esimerkiksi aktiivinen kansalaisuus -nimikkeen alla.

Epäkohtien korjaamiseksi ei ole ilmennyt poliittista tahtoa saati tutkimuksellisten resursien suuntaamista. Demokratian kannalta on valitettavaa, ettei kansalaisyhteiskunta kiinnostata. Todellisia huolenaiheita on monia. Suomalaisnuorten halu osallistua kansalaistoimintaan osoittautui kansainvälisessä IEA Civic -tutkimuksessa vähäiseksi ja peruskoulun päätösvaiheessa olevat nuoret kokivat vastuullisen kansalaistoiminnan epätärkeäksi.⁷ Sakari Suutari- sen mukaan enemmistö tutkimuksen suomalaisista nuorista ei hahmottanut edes poliittisen vasemmiston ja oikeiston eroja⁸. Nuorten osalta vaikuttamispyrkimysten problematiikka on havaittavissa mahdollisena jakona a- ja b-luokan kansalaisiin. Viimeaikaiset nuorten aktivoimis- ja osallistumishankkeet osoittavat Suutari- sen mukaan, että edellinen jako on toteutumassa aktiivisen ja tietoisien koulutuspolitiikan vaikutuksesta⁹. 1970-luvulta alkaen EVA ja STK aloittivat tehokkaan tiedustelutoiminnan koulutuspolitiikan muuttamiseksi. Vapaan koulu-

tuksen tukisäätiö oli eräs työnantajapuolen taitelijärjestö, joka pyrki vaikuttamaan koulutuspolitiikkaan ja suomalaiseen koulujärjestelmään omien kattojärjestöjensä ja elinkeinoelämän intressiryhmiensä eduksi¹⁰. Esimerkiksi äänestysaktiivisuus on riippuvainen sosioekonomisesta taustasta. Vähäosaiset jättävät äänestämättä, kun taas hyvätuloiset ovat aktiivisia vaaliuurnilla kävijöitä. Äänestyskäyttäytyminen on käyttäytymistieteellinen ja aikuiskasvatustieteellinen ilmiö. Sitä voidaan lähestyä myös poikkitieteellisesti, mutta markkinaorientoitunut kasvatustiede tuskin näkee vaivaa, vaan jättää ilmiön muille tieteille, mikä taas kaventaa ilmiön ymmärrettävyyttä. On resursoitava aktiivisen kansalaisuuden tutkimusta. Eriarvoistumisen trendin sormien läpi katsominen ja hiljainen hyväksyminen on ihmistieteiden keskeinen ongelma. – Markkinaorientoituneisuus soveltuu ihmistieteisiin ristiriitaisesti ja lisäksi riisuu uskottavuutta kasvatustieteiltä. Eräs tähän viittaava ongelma ovat kaupalliset koulutusorganisaatiot, esimerkiksi kesäyliopistot, jotka tarjoavat kallista koulutusta suhteellisen pienelle opiskelijajoukolle. Vaatimus ammatillisesta itsensä kehittämisen saattaa pahimmassa tapauksessa ajaa työntekijät ostamaan palkkatuloiltaan kallista koulutusta työpaikan säilyttämisen toivossa.

Yhdyskuntasuunnittelun tasolla kyse on yleisestä trendistä, jossa kasvatustiede sattuu olemaan mukana. *Oppiminen* saa huiman ylikorostuksen kansallisen innovaatiojärjestelmän turvaajana. Ajattelulla, järjen käytöllä ja ymmärtämisellä ei ole tämän kaiken kattavan oppimismallirepertuaarin rinnalla sen edellyttämää asemaa. Uuden oppiminen on antoisuudessaan haastavaa, raskasta ja vaatii kovaa työskentelyä. Onko olemassa perustetta uskoa, että oppimismallien ja menetelmien runsaus sallisi ihmisymmärryksen kehittyä ”tehokkaammin” kuin esimerkiksi hellenistisellä ajalla? On ikävää, että muutosprosessien lieveilmiöiden eli kansalaisyhteiskunnassa ilmenevien ongelmien tutkimusta ei ole koettu tärkeäksi kasvatustieteiden alueella. Ovia elinkeinoelämälle on avattu markkinaorientoituneen tutkimuksen merkeissä. Oppivat organisaatiot, muutosvistarinnan mentaalipsykologia ja erilaiset työssä oppimisen mallit eivät ole saaneet yhteiskunnallisia muutoksia aikaan – ideologisten äänitorviensa työllistymistä ja muutosapparaatin luomisesta koituvia hallintokustannuksia lukuun ottamatta. Filosofit Theodor Adorno ja Max Horkheimer esittävät *Valistuksen dialektiikka* -teoksen kesäkuun 1947 esipuheessa välineellistävän sivistyksen ongelman seuraavasti: ”Sivistyksen

tos tehtävä on esineistymisen kieltäminen, joten se romahtaa pakostakin siellä, missä se luutuu kulutukseen tarjottavaksi kulttuurihyödykkeeksi.”¹¹ Adornon ja Horkheimerin näkemys tulisi huomioida erityisesti aikuiskasvatustieteen kentällä – vapaa sivistystyö kysymykseen olisi liitettävä kansalaisyhteiskunnan tutkimuksen keskiöön. Ongelmia kohdatessaan ihmiset hyödyntävät sosiaalisesti opittuja ongelmanratkaisumenetelmiä. Sivistystoiminnan yksiulotteistuksessa ongelmanratkaisumenetelmät kaventuvat – teoretisointi kärsii. Kenen ehdoilla yksilöiden yhteiskunnallistaminen tapahtuu? Onko kasvatustieteiden tehtävänä edesauttaa tämän kysymyksen selkeytymistä elinkeinoelämän ”eduksi” vai haastaa vallitsevia kehityssuuntia uudella tutkimuksella? Mikäli kasvatustieteet osallistuvat yhteiskuntavastuun edistämiseen vain konsulttien massakouluttamisen muodossa, varsinainen yhteiskuntavastuu on vaarassa turmeltua ja kaventua korulauseiden täyteiseksi myyntipuheeksi. Nihilistisesti voidaan toki uskotella, että hyvä kansalaisyhteiskunta on ”konsultoitavissa”. Edellisen oletuksen ongelma on kuitenkin siinä, että sen yhteiskunnallinen hinta saattaisi tulla kalliiksi.

Kasvatuksen ongelma näyttäisi olevan, että se pyritään viimeistä inhimillisyyden merkkiä myöten epäinhimillistämään välineellisille tarkoitusperille sekä ulkoistamaan tehokkaiden oppimismallien myötä hallittavaksi ja konsulttien markkinoitavaksi. Todellisuudessa oppiminen on raskasta ja haastavaa – tämän vuoksi se on inhimillistä ja tärkeää. Pyrkimys ”helpottaa” oppimista oppimisteknologialla ja erilaisilla ”malleilla” heijastaa nykyisiä liike-elämäjohtoisia arvoja: tehokkuutta, nopeutta ja suorittamista. Asetelma on paradoksaalinen: oppiminen on ikään kuin tehtävä houkuttelevaksi, kivaksi ja helpoksi. Todellisuudessa osallistuminen kansalaistoimintaan vaatii intoa ja motivaatiota – kannustimena on kokemus omasta vaikuttamisesta eli aktiivisesta olemassaolosta. Kansalaistoiminta edellyttää päämääriä, joiden ajaminen koetaan mielekkääksi ja tärkeäksi. Tämän lisäksi kansalaistoiminta edellyttää kykyä hahmottaa sekä ymmärtää yhteiskunnallisia asioita, ilmiöitä ja suhteita. – Tämä taas edellyttää abstraktia ajattelua ja sivistystä. Oppimisen ja kansalaisyhteiskunnan suhde on yksinkertainen: kansalaistaitojen ja -tietojen hallitseminen lisää vapautta ja suvereeniutta toimia kansalaisyhteiskunnan jäsenenä. Suuremman sosiaalisen kompleksisuuden yhteisöissä kansalaistaidot ovat loogisesti vaativampia. Vapaalla sivistystyöllä voidaan ylittää tämä ongelma.

Aikuiskasvatustieteellistä tutkimusta tulisi fokusoida ja resursoida entistä enemmän kansalaisyhteiskunnan tutkimukseen ja kehittämiseen. Toisin sanoen tutkimusta tulisi suunnata kansalaisyhteiskunnan kasvatuksellisten, koulutuksellisten ja sosiaalistavien aspektien eli muodollisten ja epämuodollisten kasvatustieteiden, kuten asenteiden, arvojen ja käyttäytymismallien sosiaalisen välittymisen ja omaksumisen, sekä kansalaistoiminnan areenoiden ja esimerkiksi poliittisen sosia-

saation tutkimukseen. Kasvatustieteitä leimaa politiikka-käsitys, joka rajaa poliittisuuden korkeantason politiikkaan. Tämä näkemys rinnastaa poliittisiksi ilmiöiksi ainoastaan selkeän poliittisia ja muodollisesti poliittisia ilmiöitä – yleensä korkean tason politiikkaa tai poliittisia instituutioita ja organisaatioita. Todellisuudessa kaikki ilmiöt ovat politisoitavissa. Yksinkertaisimmillaan poliittisessa ilmiössä on kyse valintatilanteesta: valitsemalla x:n henkilö A estää henkilöä B saamasta y:tä. Tilanteessa A ja B voivat päätyä joko konfliktitilanteeseen tai konsensuskeeseen – A voi myös pyrkiä epäpolitisomaan valintatilanteen tai esittämään tekonsa ”vaihtoehtottomuutena”. Myös B voi epäpolitisoida tilanteen olemalla epätietoinen A:n toiminnan vaikutuksesta oman liikkumatilan kaventumiseen. Vapaa sivistystoiminta voi lisätä B:n ymmärrystä sosiaalisesta todellisuudesta. Esimerkiksi peruskouluissa ja lukioissa historian ja yhteiskuntaopin opetuksella pyritään lisäämään kansalaisvalmiuksia. Myös humanistiset tieteidenalat ja käyttäytymistieteet ovat perinteisesti pyrkineet tähän. Yhteiskunnallinen valtasuhde voi saada B:n turhautumaan valintamahdollisuuksien vähäisyyteen. Kansalaisvalmiuksia omaamattomana B kuvittelee C:n toiminnan aiheuttavan epäedullisen tilanteen. B:n viha C:tä kohtaan on suoraan verrannollinen A:n toiminnan volyyymiin. Lopulta tilanne johtaa objektiivisesti irrationaliseen lopputulokseen, jossa B eliminoi C:n ilman että B:n asema muuttuu ja A jatkaa toimintaa (oikeassa elämässä tietty häkki heilahtaisi, yhteiskuntarauha järkkäytyisi ja B:n sekä C:n läheiset kärsisivät). Kansalaisyhteis-

kunnan (myös koko yhteiskunnan ja valtion) kannalta tilanne on kestävä. Mikäli ihmisillä ei ole valmiuksia toimia, tai toiminta tapahtuu virheellisen (tai valheellisen) tietopohjan varassa, lopputulokset eivät ole mairittelevia. Lisäksi irrationalinen ja mielivaltainen toiminta tulee taloudellisesti kalliiksi.

Kansalaisyhteiskunta rakentuu poliittista, kulttuurisista ja sosiaalisista tasoista ja toiminta-areenoista, jotka ovat yhteydessä kasvatuksellisiin, koulutuksellisiin ja sosiaalistaviin aspektihin. Millä todistetaan konsulttikoulutuksen yhteiskunnalliset hyödyt? Kouluttajien halu työllistää itseään ei ole relevantti peruste. Ei ole varmuutta, ettei elinkeinoelämän talutusnuorassa liikkuva kasvatustiede itse vaikuttaisi liberaalidemokraattisen kansalaisyhteiskunnan katoamiseen. On kiinnitettävä huomiota siihen, mikä ilmenee – ei eufemismien levittämiseen. Jo aiemmin mainittu Severino rinnastaa *ilmenevän* totuuteen. Ilmenevän nimissä on mahdollista vaatia ja tarpeen mukaan tuomita vääryyksistä. ”Jos totuutta ei ole olemassa, niin kenen tai minikä nimissä voidaan joku tai jokin tuomita?”¹² Intuitiivisesti ei-tavoittelemisen arvoiset ilmiöt ilmenevät kansalaisyhteiskunnan tasolla. Näiden epäkohtien korjaaminen olisi suotavaa. Ilmenevän valossa vaadittakoon kasvatustieteellisen tutkimuksen pysyvän tieteellisenä toimintana ja suuntautuvan yhteiskuntavastuun kehittämiseen ja ilmenevien epäkohtien poistamiseen yhteiskuntaelämässä. Tutkikoon kasvatustiede yhteiskuntaa ihmisen elämismaailmana ja elinkeinoelämää osana tätä kokonaisuutta. Jäl-

kimmäisen irrottaminen edellisestä reifikoi sosiaalisen olemisen välineelliseksi itsensä kehittämiseksi ja yksilöotteistaa ihmistieteellisen lähestymistävän mekaaniseksi kehittämiseksi ja oppimisen teknologiaksi.

Kasvatustieteiden suhdetta todellisuuteen voisi oikaista siten, että opiskelussa painotettaisiin entisestään tutkimuksellista orientoitumista ja tutkimustaidon kehittämistä. Laajojen asiakokonaisuuksien tieteellinen hallitseminen, sujuva argumentoiminen, johdonmukainen ja kriittinen ajattelemine sekä sujuva kirjoittaminen ovat erityisiä osaamisen muotoja, joihin yliopisto valmistaa. Tutkimuksellinen orientoituminen painottaisi myös viestinnän taitoja ja se helpottaisi oppinätetöiden laadun kehittämistä. Akateemisen koulutuksen tulisi luoda valmiudet tieteellisen tutkimuksen harjoittamiselle. Koulutuksen yhteiskunnallisia tehtäviä koskevien käsitysten arvosteleminen on oppineiden ihmistieteilijöiden velvollisuus.

1 Emanuele Severino, Kärsimys, kohtalo, kapitalismi. Suom. Markku Salo ja Jussi Vähämäki. Loki-kirjat, Helsinki 1997, s. 30

2 <http://www.hs.fi/kotimaa/artikkeli/Pienituloisia+jo+yli+700+000+/1135242856569>, luettu 28.2.2009

3 Ks. Koulutuksen lumo – Retoriikka, politiikka ja arviointi. Toim. Risto Honkonen. Tampere University Press, Tampere 2002

4 <http://www.labour.fi/Tiedote/tied0905.pdf>, luettu 28.2.2009

5 <http://www.labour.fi/Tiedote/tied1107.pdf>, luettu 28.2.2009

6 http://www.stat.fi/til/tjkt/2007/tjkt_2007_2008-12-18_kat_003_fi.html, luettu 28.2.2009

7 <http://ktl.jyu.fi/arkisto/civics/>

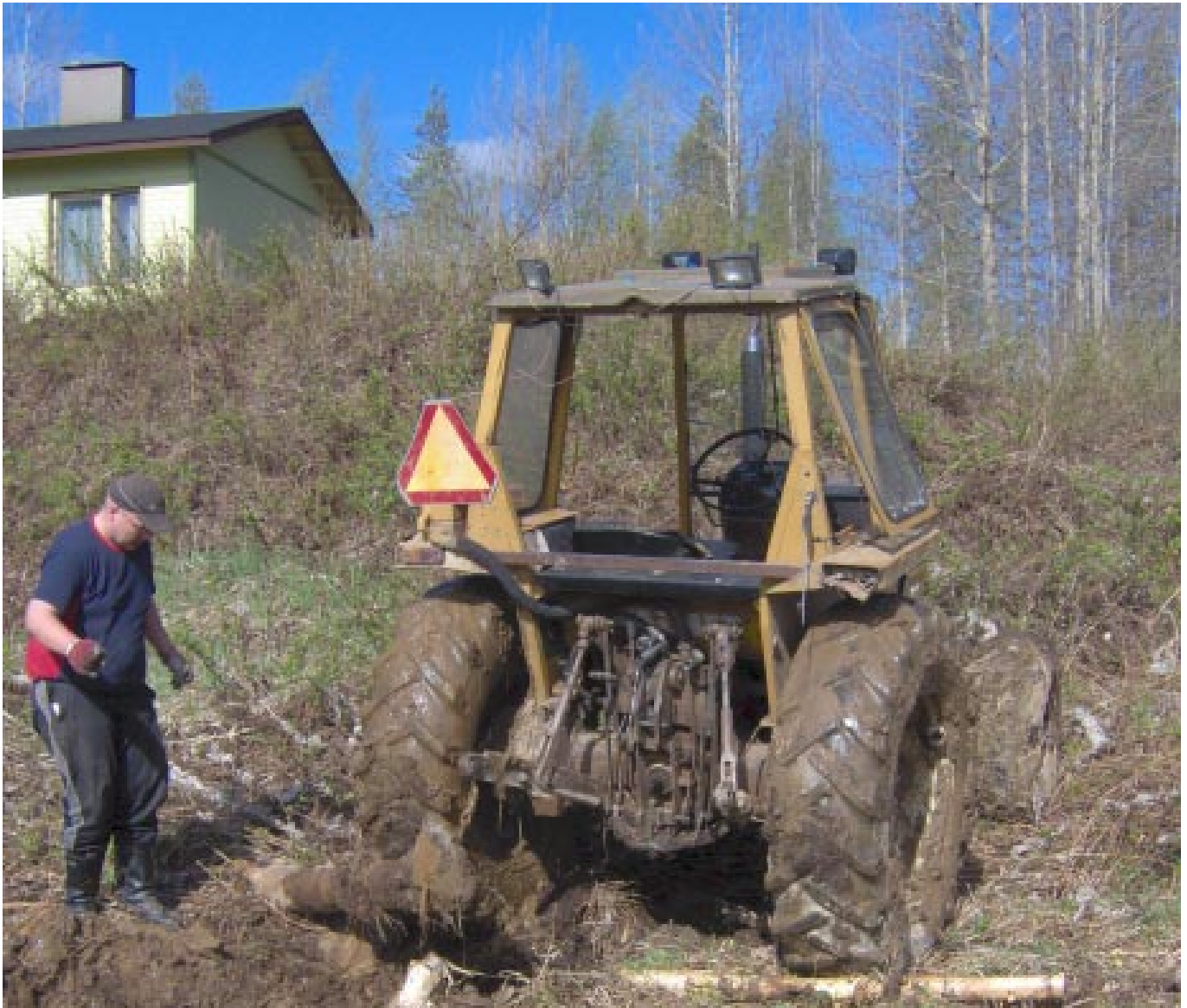
8 <http://ktl.jyu.fi/arkisto/arkisto/SaSuKuuus.htm>, luettu 28.2.2009

9 http://www.enorssi.fi/hankkeet/kansalaisvaikutaminen-1/haastattelut-ja-artikkelit/Sakari_Suutarinen.pdf, luettu 28.2.2009

10 http://www.kasvatus-ja-aika.fi/site/?page_id=114, luettu 18.2.2009

11 Theodor Adorno – Max Horkheimer, Esipuhe 1944 ja 1947. Valistuksen dialektiikka. Suom. Veikko Pietilä. Vastapaino, Tampere 2008, s. 17

12 Severino 1997, s. 31

**Roope Mokka ja Aleksi Neuvonen (toim.)
Olimme kuluttajia - Neljä tarinaa vuodesta 2023**

Huutomerkki-sarja No. 2/09
TAMMI 2009, ISBN 978-951-31-4859-1

Olimme kuluttajia on napakka pamfletti, joka katselee tulevaisuuden mahdollisuuksia terävin silmin. Ensin luodetaan kuluttamisen historiaa kuvitteellisen esimerkkihenkilön kautta ja havaitsemme kuluttajuuden historian olevan vain noin kuudenkymmenen vuoden mittainen. Toisen maailmansodan jäljiltä tuotantokapasiteettia oli niin paljon, että olisi voitu siirtyä kolmipäiväiseen työviikkoon ja kaikki tarpeellinen tavara olisi saatu tuotettua hyvin pienellä osalla olemassa olleesta teollisuudesta. Tähän ongelmaan keksittiin sitten alkaa markkinoida tuotteiksi muuttuneita tavaroita yksilöllisille kuluttajille. Tavarankilpavarustelu naapureiden kesken oli syntynyt!

Tältä kulutuskarusellin jatkuvasti kiihtyvältä kiertoradalta Olimme kuluttajia esittelee neljä skenaariota tulevaisuudesta vuoteen 2023 saakka. Skenaariot on kehitelty neljässä eri työryhmässä, jotka ovat visioineet erilaisia kehityssuuntia. On malleja, joissa maailmanlaajuinen poliittinen johto määrää kulutukselle rajoituksia ja on malleja, joissa poliitikot häääävät omiaan ja kansalaiset ovat ottaneet henkilökohtaisen vastuun teoistaan. On malleja, joissa verotuksella ohjataan kulutusta ja toisaalta vanhaa DDR-tyylistä 'jokainen on jokaisen poliisi' kyttäystä. Jokainen skenaario herättää ajatuksia puolesta ja vastaan, kuten kirjoittajat ovat toivoneetkin. Oma skenaarioni on kovin skeptinen.

Ehdottomasti lukemisen arvoinen kirjanen ja sen ajatuksista kannattaa keskustella.

**Peltoniemi Pentti
Reijo Frank, Työväen laulaja**

ISBN: 978-951-31-4570-5
TAMMI 2009, 240s.

Reijo Frankin elämäkerta on eräs parhaita lajissaan. Kirjasta tulee esille duunarin ääni ja olemus rehellisenä ilman kaunisteluja. Peltoniemi on onnistunut pitämään tarinan tasapainoisena ja miellyttävänä tarinoivana. Teos on antoisa mikrohistoriallisena kuvauksena duunarin ja viihdetaitelijan elämästä sota-ajalta viime vuosisadan loppuun. Frank antaa myös kritiikkiä yhteiskunnalle monista asioista. Hän oli työaikanaan vankka ammattiyhdistysaktiivi ja työläisperinne tulee esille myös hänen lauluistaan. Frank kuvaa elävästi myös monia tunnettuja laulajia sekä huomattavia poliitikkoja, ei ilkeillen vaan rehellisesti.

Kirjassa on kohtuullisesti vanhoja valokuvia Frankin elämän varrelta, kuten tällaisissa teoksissa asiaan kuuluu. Teos ylittää tavanomaisen rakenteen sisältämällä takakannessa olevan CD-levyn, jolla on valikoima Reijo Frankille merkityksellisimpiä kappaleita. Kappaleet on äänitetty 1999 - 2003 suoraan ja yksinkertaisella säestyksellä ja sen vuoksi kolahtavat paremmin kuin studioäänitykset.

KERÄÄ SUORITUSMERKINTÖJÄ

AGONiin kirjoittaminen voi hyödyttää myös opintojasi. Voit muokata erilaisia seminaaritekstejäsi artikkelimuotoon. Voit kirjoittaa kirja-arvosteluja/-esittelyjä ym. filosofiaan liittyvää. Voit saada suoritusmerkintöjä opintokirjaasi (sovittava erikseen opettajan kanssa).

Keskustelutilaisuudetkin hyödyttävät opintojasi. Alustuspuheenvuoro voi oikeuttaa suoritusmerkintään oppiaineesta riippuen. Esseen kirjoittaminen alustusaiheesta voi oikeuttaa suoritusmerkintään. (sovittava erikseen opettajan kanssa).

AJANKOHTAISTA AGON palkitsee

Lukuvuoden 2009 - 2010 parhaan filosofian proseminaariryön

Kirjoitus julkaistaan syksyn numerossa.
AGONin kirjoitukset merkitään myös kotimaiseen
ARTO artikkelitietokantaan.

Stallari

Juha Ruusuvuori

WSOY 2009, 329 s.

ISBN: 978-951-0-35106-2

Juha Ruusuvuoren Stallari on poliittinen romaani, jossa on piirteitä trilleristä ja avainromaanista. Tarina on tiivis yhteen päivään sijoitettu muistelu runsaine anekdooteineen. Kuten Ruusuvuori itse on vakuuttanut haastatteluissa, hän ei ole voinut keksiä niin huljuja asioita kuin kirjassa on, vaan ne ovat todellisia tapahtumia.

Kiihkeän poliittinen 1970-luku piirtyy esiin hyvin aitona kaikkine ihmeellisine muotoinen. Tuolloin kaikki oli poliittista kouluneuvostoista lähtien. Kommunistien lapset olivat pioneerejä, kokoomuslaisten partiolaisia ja näiden lisäksi oli erilaisia opintopiirejä ja seuroja joka lähtöön. Sinänsä elämä oli hyvin samanlaista kuin 1920-luvulta Talvisotaan, jolloin vallankahvassa olivat enimmäkseen oikeistolaiset puolueet ja niiden ympärillä toimiva Hyvä Veli-organisaatio. Ruusuvuori haluaa tuoda esiin suomalaisen politiikanteon tradition, jossa aina on pieni klikki sopinut asioista ja tapahtunut esitetään sellaisena, kuin "on aina kuulunut tehdä".

Romaanin kehyskertomus kuljettaa lukijaansa ympäri Helsinkiä OoPee Nevakiven matkassa ja väliin kuvioissa häärivät entiset toverit kiihkeiltä opiskeluaajan vuosilta, kuin Keeston Caps konsanaan. Takaa-ajetulla OoPeellä on salainen lista taskussaan ja moni tavoittelee sitä kuin Graalin maljaa. OoPeen seuralainen ja sivupersoonana on pieni poika, joka aika ajoin ilmestyy rinnalle kulkemaan ja kuuntelemaan vanhan stallarin muisteluksia. Välillä on kohtauksia toisen tien valinneitten tuttuja kanssa. Kohtaamiset toimivat luontevina siirtyminä ajasta ja paikasta toiseen.

Ruusuvuori antaa lisäksi huutia humpuukimaakareille, jotka rahastavat elämiskursseilla itseään tärkeinä pitäviä juppeja. Päähenkilö on kehittänyt oman tavaramerkkinsä OleElämäsiRomaani(R), joka idioottimaisuudessaan peittoaa kaikki hiillilläkävelyhengennostatukset. (- Varmaan Ruusuvuori piruuttaa myy vielä tuon keksintönsä formaatin maailmalle.) Tämä tarina on eräänlainen tietokirja Suomen politiikan historian tietystä vaiheesta. Samalla se on psykoanalyysia suomalaisesta poliittisesta broilerista. Toki poliittiseen historiaamme voi tutustua lukemalla poliitikkojen muistelmia, joissa he surutta kippaavat kaunansa näkyville, mutta Stallari ravistaa omat muistot esiin ja ensi järkytyksen jälkeen panee nauramaan koko sirkukselle.

Keinonen Yrjö

Kadonnut joukkue

ISBN: 978-951-31-4813-3

TAMMI 2009, 198s.

Yrjö Keinonen osaa kirjoittaa hyvin. Tekstistä tulee esiin todellisuus sellaisena, kuin nuoret miehet sen ovat kokeneet. Keinonen itse oli joukkueen johtajana Jatkosodan hyökkäysvaiheessa ja komppanian päällikkönä perääntymisvaiheessa. Kokemuksistaan Keinonen on kirjoittanut kirjat: Kärkijoukkona Syvärille ja Taistellen takaisin.

Kadonnut joukkue kuvaa perääntymisvaihetta Äänisen rannalta Suomeen. Joukkue jää kiivaissa taisteluissa erilleen omista pääjoukoista ja joutuu hankkiutumaan vahvan vihollisen keskellä omien pariin. Yllätettynä joukkue pirstoutuu pieniksi partioiksi ja tarina etenee kuvaten näitten porukoitten selviytymistä tai tuhoutumista. Nälkä, väsymys ja jatkuva vahvan vihollisen aiheuttama uhka ovat peräti ahdistavan todellisina Keinosen lauseissa. Kirjan joukkueella on esikuvansa todellisuudessa. Joukkueen harhailut ja partioitten kohtalot on koottu erilaisista lähteistä ja ansiokasta on se, että kirjoittaja tietää miten todellisuus kuvataan. Henkilöitten psyykkiset ominaisuudet rakentuvat luontevasti tapahtumien kulussa.

Autenttisuutensa vuoksi teos kohoaa genrensä yläpuolelle ja kirjoittajan kykyjen vuoksi ylittää myös dokumentaarioromaanin mitat. Paras 'sotakirja' pitkään aikaan.

On toukokuu parhaimmillaan ja koivut jo hiirenkorvalla. Istun yleisölle avoimessa keskustelutilaisuudessa Rovaniemellä; teemana on ”Aluekehitys ja Euroopan Unioni”. Aikomukseni on haastatella MEPiksi pyrkivää kansanedustaja Kyösti Karjula.

Keskustelun ja puheiden aiheet vaihtelevat metsätalouden edistämisestä muuhun elinkeinoelämään ja EU:hun. Huoli pohjoisen Suomen tulevaisuudesta ja elinmahdollisuuksista sävyttää keskustelua. Karjulan mukaan mikään toimiala (matkailu, kaivosteollisuus, porotalous, metsätalous, puunjalostus..) ei voi yksinään pärjätä tulevaisuudessa, vaan olisi tehtävä yhteistyötä, luotava paikallista-

solla avoin, keskustelevalta, toisia arvostava kulttuuri. Rajattomassa maailmassa Lapinkin menestyminen ratkeaa viime kädessä paikallisella tasolla, on kannettava itse vastuuta alueellisen ja paikallisen tason kehittämisestä ja elämisen mahdollisuuksista.

Agronomi Karjulalla on vahva tausta eri kunta- ja valtiotason politiikan tasoilta kuin myös erilaisissa kehittämis- ja hanketehtävissä toimimisesta elinkeinoelämän eri puolilla. **Mutta mikä sai Kyösti Karjulan aikanaan lähtemään mukaan politiikkaan ja kuinka siinä jaksaa olla mukana?**

Karjula:

Olin jo 42 vuotias, kun lupauduin keskustapuolueen ehdokkaaksi eduskuntavaaleihin vuonna 1995; lähdin siis mukaan keskimääräistä poliitikkoa vanhempana. Olin ollut jo mukana asiantuntijan roolissa yhteiskunnan kehittämisessä. Ihmisten lähestyminen ja kannustus oli yhtenä pontimina eduskuntavaaleihin lähtemisessä, mutta keskeisenä pontimina oli se, että tunsin vastuuta demokratian puolustamisesta ja vahvistamisesta.

Kun ajatellaan maailman kansakuntia, ne valtiot jotka toimivat demokraattisten käytäntöjen mukaan, ovat maailman johtavia kansallisvaltioita. Suomessa pidän välinpitämättömyyttä ja vastuuttomuutta vaikeimpana ongelmana kuin ulkoisia uhkia. Tästä on jo riittävästi nähty esimerkkejä. Vastuu itsestä, lähimmäi-

sistä ja lähiyhteisöstä rakentaa vahvaa perustaa, jonka avulla selvitetään niistä haasteista, joita kukin aikakausi pitää sisällään.

Jos lähiyhteisön vastuu murtuu, on mielestäni mahdotonta tuuppia ongelmia EU:n ratkaistaviksi ulkoapäin tulevilla käytännöillä. Toistan vielä, että maailmassa ei ole demokratiaa parempaa välinettä yhteiskunnan kehittämiseen. Diktatuuri ja anarkia ovat mielestäni tuhoisia ihmisyyteille.

Mielestäni Suomessa asiat ovat niin hyvin, että joillakin ihmisillä on varaa ja tilaa halveksia demokraattista toimintaa. Mietin tätä myös vieraillessani Venäjän duumassa. Suomessa on jo 100 vuotta ollut sellainen järjestelmä, jota Venäjällä ollaan vasta luomassa ja haaveilemassa. Ihmisen mieli on niin rajallinen, kaikkeen hyvään turtuu.

Erik Ahlman pohtii kirjassaan ”Ihmisen probleemi” (vuodelta 1953, s. 13) ihmistä myös tehtävänä, ihanteena. Hän kirjoittaa: ”Merkitsee käytännössä hyvin paljon, millaiseksi ihminen tehtävänä käsitetään; se vaikuttaa politiikkaan, kasvatukseen; koko kulttuuriin. Poliittikka, nykyisessä muodossaan, on myös ihmisen muotoamista, suuntaviivojen vetämistä ihmisen kehitykselle. Tämä on eräs syytä, jotka tekevät, että politiikka kiinnostaa filosofia. - Ihmisen tulevaisuus ei ole valmiiksi viitoitettu, ei yksilönä eikä lajina.” **Miten Kyösti Karjula suhtautuu näihin ajatuksiin?**

Karjula:

Olen huolestunut siitä, että suomalaisessa yhteiskunnassa demokratian merkitystä vähätellään. Demokratiassa joudutaan sovittamaan yhteen erilaisia itsekkäitä näkökulmia ja ihanteita asioita ratkaistaessa. Kaikkia omia ajatuksia ei voi viedä läpi. Tätä ristiriitaa ei pystytä käsittelemään yhteiskuntapolitiikassa. Ei riittävästi nähdä sitä, että lopullinen päätös on keskustelujen ja valintojen lopputulos, yhteisesti sovittu ratkaisu. Tässä on mielestäni demokratian voima.

Demokratian sitko pitää sisällään rakenteellisen tavan kohdata erimielisyyksiä ja ratkaisuja niihin. Demokraattisen vastuun ja vallanjaon ulkopuolella on myös muita voimakkaita vallasta kilpailevia tahoja, kuten media, etujärjestöt ja asiantuntijuus (yliopistot).

Ihmettelen sitä, miksi politiikka koetaan niin yhteiskunnasta irralliseksi ja erilliseksi, vaikka se on yhteisten asioiden hoitamista. Omalta kohdaltani voin sanoa, että politiikka ei ole muuttanut omia arvojani ja asenteitani, teen edelleen sydämestäni työtä yhteisten asioiden puolesta. Olemalla mukana politiikassa tuon oman näkökulmani mukaan päätöksentekoon.

Katson että politiikassa otetaan vastuuta kokonaisuudesta eikä olla yhden asian liike. Erilaiset yhden asian liikkeet ovat viime aikoina saaneet enemmän tilaa yhteiskunnassa. Niissä yhteiskunnan kokonaisuus jää usein liian vähälle huomiolle. Tiedeyhteisökin voi tavallaan olla yhden asian liike. Ihmettelen esimerkiksi sitä, miksi yliopistossa ei voisi pitää vaalien alla vaalilaisuuksia, koska politiikka on osa yhteiskunnan kokonaisuutta, kuten yliopistokin.

Itse olen miettinyt sitä, että vaikka politiikka eduskunnan ja hallituksen tasolla onkin demokraattista valtioelimiä toimintaa, se vaikuttaa silti ihmisiin hyvin paljon. Viime vuosina on puhuttu esimerkiksi kasvukeskuspolitiikasta. Jos valtio ohjaa enemmän rahaa kasvukeskusten kehittämiseen, miten käy syrjäseutujen ja siellä asuvien ihmisten elinolosuhteiden? Helposti voi ajatella asioista eri tavalla kuin päättävissä elimissä ajatellaan. Tällöin ei aina muista sitä, että päätökset on kuitenkin tehty yhteisesti sovitun demokraattisen päätöksentekojärjestelmän puitteissa. Olen sitä mieltä, että politiikan saloja ja tehtyjä päätöksiä pitäisi vielä enemmän avata meille rivikansalaisille, jotta pystyisimme paremmin ymmärtämään asioiden ja ilmiöiden syy-yhteyksiä. Yhteiskunta kehittyi koko ajan; terveydenhuolto- ja sosiaalihuoltopalveluja yksityistetään, kuntarakenteita uudistetaan, yliopistojen hallintoa ja rahoitusta laitetaan uuteen uskoon. Mielestäni politiikan tulisi olla enemmän läpinäkyvää, näin se tulisi myös lähemmäs ihmistä.

Karjula:

Mielestäni eduskunnassa ja muutenkin politiikassa asiat ovat monipuolistuneet ja laajentuneet. Poliitiikka myös ammattimaistuu. Tämä taas vaatii aktiivista kansalaisuutta. Monet asiat vaativat erityistä aktiivisuutta ja syvempää paneutumista, kun haluaa ymmärtää niitä. Usein asioita liikaakin yksinkertaistetaan.

Pidän myös erittäin hyvänä kansalaisten ja poliitikkojen tapaamisia eri tilaisuuksissa, kuten vaalien alla usein tapahtuu.

Demokratia on minusta jatkuva oppimisprosessi, kun jatkuvasti kohdataan uusia asioita ja ilmiöitä. Tiedeyhteisöt voisivatkin auttaa ihmisiä tässä prosessissa.

Kyösti Karjula on ehdokkaana tulevissa Europarlamenttivaaleissa kesäkuun alussa. Onkin paikallaan

kysyä häneltä, **eikö Euroopan unionista tule liikaakin vaikutteita Suomen lainsäädäntöön?**

Karjula:

Tämä onkin tärkeä kysymys. Mielestäni olennaista on tunnistaa se, että EU:sta ei saa tulla lainsäädäntötehdasta, jossa tavoitellaan vain suurta määrää. EU:sta ei saisi tulla yhtään sellaista lakia, joka ei säteile lisäarvoa jäsenmaiden toimintaan. EU:n parlamentti keskittyy nykyisin liian pieniin asioihin, vaikka sen tulisi mielestäni keskittyä vain läheisyysperiaatteen mukaisiin asioihin. Toivon kriittisyyttä siihen, mitä asioita EU:n tasolle viedään.

Suomen kansantaloutta ei olisi kyetty nostamaan näin korkealle tasolle ilman kansainvälistä riippuvuussuhdetta ja suuria vientituloja. Suomessa on usein totuttu ajattelemaan, että kaikesta tulisi saada vain hyötyä. Vastuullisessa yhteistyössä on kuitenkin huomioitava hyvien puolien lisäksi myös haittapuolet. Mielestäni Suomen tulisi jatkossa pyrkiä kansainvälisessä yhteistyössä lisäämään mahdollisuuksia ja hyötyjä ja eliminoimaan haittoja. Koen Suomen kansainvälisen yhteistyön vahvasti myönteisenä asiana ei vain EU:n kanssa, vaan myös koko maailman kanssa. Tämä on keskeinen voimavara pienelle Suomen kansakunnalle.

Tulevaisuudessa EU:lla on vaativat vuodet edessä. Miten EU tulee pärjäämään kilpailukyvyssä varsinkin Kiinan ja Intian ja muiden Aasian maiden kanssa etenkin metsätalouden, energian ja ravinnon saannin sarjoilla. Myös Brasilia on nouseva maa varsinkin ravinnon tuotannossa.

Suomessa tullaan seuraavien kahden kolmen vuoden aikana huomaamaan, ovatko asiat niin hyvin kuin kuvitellaan. Onko taloudellinen vaurautemme itsensäselvyys? Maan, metsien ja muiden luonnonvarojen arvo tulee käsitykseni mukaan nousemaan merkittävästi.

Keskustelu EU:n rakennerahastoista, niiden byrokratiasta ja muista aiheista kävi tilaisuudessa vilkkaana. Miten ”perifeerinen” Suomi voisi menestyä? Karjula arveli että voi hyvinkin käydä niin, että muutamien vuosien aikana Helsingissä asuvat voivat alkaa pitää sijaintiaan sivussa olevana. Aluepolitiikkaan Karjula toivoo kannustavaa otetta, aloitteellisuutta, esimerkiksi kuljetustuen käyttöön ottoa uudelleen. Samoin intoa ja innostusta uusien mahdollisuuksien löytämiseen, kuten esimerkiksi puun monimuotoista hyväksikäyttöä, koska puu sitoo hiiltä!

EU:n tasolla Karjulan mottona on Terve Eurooppa. Tämä tarkoittaisi käytäntöjen tervehdyttämistä, systemisiä uudistuksia EU:ssa. Myös Lapissa voitaisiin profiloitua ja tehdä mittavaa yhteistyötä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi, luoda uudenlaisia käytänteitä alan tutkimukseen ja kehittämiseen, uusia innovaatioita!

AGONin haastattelussa ehdokkaat Antti Pesonen ja Reijo Paananen

Kysymykset laati Rainer Salosensaari

EXTRA PHILLOSOPHIAN NULLA SALLUS

1. Onko politiikka työ, harrastus vai kutsumus?

2. Kuka filosofi tai mikä filosofia on sydäntänne lähellä?

3. Minkälaista eettistä järjestelmää ehdokas arvostaa sekä yksityiselämässään ja poliitikon työssään?

a. Kantilaista velvollisuusetiikkaa. Ihmisen on toimittava sillä tavalla, että hänen toimintaohjeensa voisi tulla yleiseksi laiksi.

b. Hyve-etiikkaa. Hyveet tekevät ihmisestä todella ihmisen. Ihmisellä on mahdollisuus ymmärtää mitä hyvä on.

c. Utilitarismia eli mahdollisimman hyvä tulos mahdollisimman monelle.

d. Seurausetiikkaa, jossa pyritään huomiomaan myös tekojen ja toiminnan ns. ei-tarkoitukselliset seuraukset.

4. Onko Euroopan unioni projektina sub-globaali "universalistinen" hanke, jolloin tarkoitus on luoda tai rakentaa yhteinen sivilisaatio, kulttuuri, kieli jne. vai itsenäisten "aikuisuuteen kasvaneiden" eurooppalaisten valtioiden "järkiavioliitto"? Vai jotakin aivan muuta?

5. Mitkä seuraavista valtioista voisivat liittyä tulevaisuudessa samaan Euroopan unioniin, jonka yhtenä jäsenenä on Suomi?

a) Turkki

b) Venäjä

c) Israel

d) Palestiina

e) Islanti

6. Suomen kansallisfilosofi Snellman on kuollut, mutta hänen ajatuksensa elävät edelleen. Lapsissa ja nuorissa on kansakunnan tulevaisuus. Kansakunnan vahvuus on edelleen sen sivistyksessä. Mutta miten meidän on tulkittava tämä "sivistys" nykyaikana. Mitä seuraavista asioista haluaisitte painottaa? Valitkaa tärkeimmät.

Suomen lapset ja nuoret on saatava

a) harrastamaan liikuntaa nykyistä enemmän?

b) lukemaan kirjoja nykyistä enemmän?

c) osallistumaan yhdistys- ja järjestötoimintaan nykyistä enemmän?

d) kantamaan isänmaallista vastuuta nykyistä enemmän? My country, right or wrong.

e) kantamaan globaalia vastuuta nykyistä enemmän? Olemme kaikki maailmankansalaisia. Uudet ongelmat vaativat uusia ratkaisuja.

Sana on vielä vapaa!

Antti Pesonen

Reijo Paananen

Antti Pesonen, 45 v., kotipaikka Alajärvi, Itsenäisyyspuolueen puheenjohtaja, harrastuksina lukeminen, ajattelu ja uusiutuva energia.

1. Kutsumus.

2. Mainitsen useamman. Platon - koska hän jo silloin sanoi niin paljon.

Wittgenstein - koska hän lähestyi niin ymmärrettävästi ajattelun ongelmia.

Tolstoi - vaikkei ehkä ollut filosofi, oli suuri ajattelija ja ennen kaikkea totuuden etsijä.

3. Arvostan parhaita puolia kaikista mainituista eettisistä järjestelmistä.

Elämän - ja politiikan sen osana - tulisi olla jatkuvaa totuuden etsimistä ja sen punnitsemista, mikä on oikein ja mikä väärin.

4. Se on pyrkimys luoda liittovaltio-tyyppinen eurooppalainen suurvalta, jota ohjaavat yhtäältä suurten jäsenvaltioiden ja toisaalta suurinta taloudellista valtaa käyttävien - yhtiövallan - intressit.

5. Mieluiten ei mikään jo siitä syystä, että kaikkien maiden kansalaisten kannalta on parasta, että toteutuisi demokratia eli kansanvalta. EU on demokratian vastainen järjestelmä.

6. Useimmat vaihtoehdot ovat kannatettavia. Ainakin Suomen lapset ja nuoret on saatava kantamaan globaalia vastuuta nykyistä enemmän. Olemme kaikki maailmankansalaisia. Uudet ongelmat vaativat uusia ratkaisuja.

Materialismin ja aineellisen kasvun lisäämisvaatimusten seurausta on ihmisyyden ja samalla sivistyksen alamäki. Kun ihminen määrittelee itseään ja muita ulkonaisten asioiden - rahan, aseman, tittleiden jne. - kautta, hän samalla latistaa ihmisyyttä, henkeä ja ajattelua.

Suuri ja laaja ihmisten yhteinen ongelma on löytää menetetty tasapaino ihmisen tarpeiden ja luonnon kestokyvyn välillä. Siis tie terveeseen yhteistyöhön ihmisen ja ympäristön välillä.

Sen onnistumiseen tarvitaan vielä pikaista sivistyksen nousua.

Tasapainon osatekijöitä on aito demokratia, kansanvalta, joka tarvitsee puitteet toteutuakseen.

Ne puitteet ovat valtiollisessa itsenäisyydessä. Demokratian toteutuminen edellyttää avointa julkista keskustelua, reiluja vaaleja sekä suoraa demokratiaa eli sitovia kansanäänestyksiä

Reijo Paananen, SDP

Olen 45-vuotias elämäkoululainen, joka ei usko koskaan olevansa "valmis". Aina voi oppia uutta, kun katsoo ja kuuntelee ihmisiä ja elämää avoimella mielellä. Pienistä opeista ja monista kokemuksista kertyneellä kokonaisuudella työväenakateemisen koulutuksen (kansanopisto Kauniaisissa, www.akatemia.org) saanut tulkittiin Euroopan parlamentissa yhtä päteväksi kuin yliopistollisen loppututkinnon suorittanut. Ainakin minut valittiin virkaan, johon moinen tutkinto vaadittiin.

1. Itse olen voinut yhdistää yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja työn. Kun ei ole työssään joutunut kertaakaan toimimaan omaa ajatteluaan vastaan, on onnellisessa asemassa. Jos politiikasta tulee sellainen ammatti, että se on leipätyö, kannattaa harkita tekevänsä jotakin muuta.

2. Yritän olla sitoutumatta yksittäisiin ismeihin tai henkilöihin.

Periaatteeni on soveltaa monia ajatuksia ja yrittää noudattaa omaa elämänoppiani. Vahvimman juuren siihen antoi yksinhuoltajaäitini (jonka viides ja nuorin lapsi olen). Hänen luottamuksensa meihin lapsiin yhdistettynä solidaarisuuteen, heikompi puolustavaan - ja ennen kaikkea ihmisiä kuuntelemaan - esimerkkiin antoi meille leuhkat eväät.

Tällaista jälkeä tulee vapaan kasvatuksen (johon aina kuuluvat tietyt rajat!) ja peruskoulun käyneistä :)

3. Viittaen edelliseen vastaukseeni, koska nämäkään vaihtoehdot eivät sulje pois toistensa parhaita puolia.

4. EU on jotakin aivan muuta. Eurooppalainen kulttuuri on olemassa, mutta jokaisessa maassa ja sen eri osissa on siitä oma tulkintansa. Sen kieltäminen - tai yritys yhtenäistää - olisi silkkää hulluutta. Erilaisuus on rikkautta!

Järkiavioliitto EU on mitä suurimmassa määrin. Siksi minua surettaakin vallastaan kiinnipitävät vanhan ajan poliitikot, jotka noudattavat filosofiaa "hyvät päätökset tehdään kotimaassa, huonot Brysselissä".

5. Suomen jäsenyys ei ole määrittävä tekijä. Tärkeää on, että liittyy toteuttaa täysin kriteerit, jotka jäsenyydelle on asetettu (näitähän eivät ihan kaikki nykyisetkään jäsenet valitettavasti täytä).

Venäjän en usko haluavan liittyä, Israel ja Palestiina eivät ole eurooppalaisia valtioita. Näin ollen jäljelle jäävät em. ehdon täytettyään Islanti ja Turkki.

6. Mielestäni avain on siinä, että aikuiset, näiden lasten vanhemmat, saadaan kantamaan vastuunsa. Muutoin kaikki ehdotetut toimet jäävät ulkokultaisiksi. Jos vanhemmat näyttävät mallia, osallistuvat nuoret

yhdistys- ja järjestötoimintaan, lukevat ja oppivat kantamaan globaalia vastuuta. Liikunta varmaan seuraa yhteisistä harrastuksista.

Isänmaallinen vastuu ei toivottavasti ole koskaan esitettyä "right or wrong"-mentaliteettia, vaan pystypäistä ylpeyttä omista perinteistä.

Olkkoot ne karjalaisia tai pohjalaisia. Kunhan ne ovat riittävän vahvoja hyväksyäkseen muutkin.

Mukavia kysymyksiä, harvinainen poikkeus valtaisaan vastattavien asioiden joukkoon :)

KIRJAESITTELYJÄ

Alanko Pentti **Pieni vihreä kirjani**

ISBN: 978-951-31-4806-5
TAMMI 2009, 176S.

Pentti Alanko on pitkän linjan puutarhuri, joka on toimittanut ja kirjoittanut lukuisia alan merkkiteoksia. Pieni vihreä kirjani on jossakin mielessä 'tunnustuskirja', jossa Alanko kertoo puutarhakärpäsen puraisusta ja sitä seuranneesta opiskelusta Suomessa ja monissa Euroopan maissa. Omaelämäkerrallista osaa merkittävämpi on Alangon laajaan kokemukseen perustuvat neuvot puutarhan hoitoon - jotka ovatkin kovin poikkeavia totutuista ohjeista. Paras puutarha paljastuu sellaiseksi, jota ei tarvitse hoitaa - ja miten se toteutetaan.

Tässä pienessä kirjassa on syvällistä filosofiaa, kuten oikeassa puutarhaharrastuksessa kuuluukin olla.

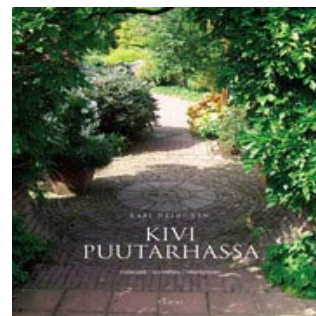
Heimonen Kari **Kivi puutarhassa** **Materiaalit suunnittelu rakentaminen**

ISBN: 978-951-31-4439-5
TAMMI 2009, 288s.

Kivi puutarhassa esittelee erilaisia kivimateriaaleja puutarha-arkkitehtuurissa, muureissa, porteissa ja pihakiveyksissä. Loistava painoasu ja erinomaiset valokuvat saavat puutarhaharrastajan ekstaattiseen tilaan. Heimonen on kiertänyt erilaisissa puutarhoissa ja onnistunut vangitsemaan valokuviinsa eri vuodenaikoina hämmästyttävää herkkyyttä.

Kirjassa on asiaa puutarhan suunnittelusta lähtien pohjapiirustuksista aina kiveysten latomiseen. On virkistävää nähdä erilaisia ratkaisuja muurien ja aitojen teossa, kuten metri kertaa kaksi metriä kokoisista liuskekivistä tehty harva aidanne tai teräsverkosta tehty pitkä kapea 'häkki', joka on täytetty nyrkinkokoisilla kivillä. Vesiaiheet ovat myös vaihtelevia ollen toiset luonnonmukaisia toiset jäykkälinjaisia. Arkkitehtoonisten ratkaisujen monipuolisuus näkyy kuvatuissa julkisissa, yksityisissä ja puolijulkisissa tiloissa.

Teos on peräti tarpeellinen arkkitehtuuria opiskelevalle ja suositeltava yleensä taiteita ja kulttuurihistoriaa opiskelevalle. Puutarhaharrastajalle tämä on huumetta.

Ganeri Anita - Mills Andrea **Tutkimusmatkat. Kohti tuntematonta**

ISBN: 978-951-31-4464-7
TAMMI 2009, 96s.
Suomentaja: Tuija Tuomaala

Tutkimusmatkat. Kohti tuntematonta on kuvakirja alakoululaiselle, jossa toteutetaan perinteistä ideaa hieman uusin ideoin. Sidonta on toteutettu kierreselällä mikä mahdollistaa muovisten välilehtien käytön karttojen ym peitepiirroksina. Sivukoko on A-nelosta isompi ja aukealle mahtuukin paljon asiaa ja hienosti taiteiltuja kuvia.

Kirja esittelee muinaisia kauppateitä, tutkimusmatkoja ja löytöretkiä alkaen egyptiläisten matkoista Puntin maahan ja päättyen Apollo-ohjelman kuulentoihin. Tuohon väliin sopiikin hämmästyttävä määrä historiaa. Kirja ei kuitenkaan jätä asiaa tähän, vaan esitellään myös tutkimusmenetelmien ja välineiden historiaa varhaisista kiinalaisista kompassista ja polynesialaisten merikorteista aina nykyiseen satelliitti-aikaan.

Teos on varsin kiitettävä johdanto eri tieteenalojen suuntaan niin luonnontieteisiin kuin humanistisiin oppialoihin. Tämän kirjan toivoisi löytyvän jokaisen koulun ja kunnan kirjastoista sekä mahdollisimman monesta kodista.

